

TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNE YENİDEN BAKIŞTA AFETTE REHBER ÇEVİRMENLİK (ARÇ)

RE-EVALUATING COMMUNITY INTERPRETING: EMERGENCY & DISASTER INTERPRETING

*2012 yılında yitirdiğimiz ARÇ üyesi
Ebru GÜLTEKİN ILICALI'nın anısına*

Turgay KURULTAY*
Alev BULUT**

Abstract

This study aims at revisiting the sub-field of interpreting that covers the rendering of social services to those who need them, namely Community Interpreting (CI), under the light of the example set by Emergency and Disaster Interpreting (Afette Rehber Çevirmenlik/ARÇ) as a type emerging from Turkish experience and thus re-evaluating both the concept of CI and the specifying aspects of ARÇ as a sub-field of it. ARÇ refers to the interpreting services rendered for foreign search and rescue and relief teams that serve in a country within the frame of international disaster and emergency assistance. After giving an overview of the definitions and contexts of CI in the world and in Turkey and the place of ARÇ within that frame, the article attempts at providing an evaluation of the specificities and novelties that ARÇ might have brought to CI practices at its 13th year within the context of international emergency and disaster assistance processes by means of the data compiled from ARÇ practices.

Key Words: Community Interpreting, Emergency and Disaster Interpreting, disaster management, international assistance, search and rescue services, Van earthquake

Özet

Bu çalışma Toplum Çevirmenliği (TÇ) adı verilen ve ihtiyaç duyan kişilere toplum hizmetlerinin ulaştırılmasını kapsayan sözlü çeviri alt alanına Türkiye çıkışlı bir örnek olarak Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ) örneğinde yeniden bakmayı ve bu bağlamda hem TÇ kavramını hem de onun bir alt alanı olarak ARÇ'nin özgül farklarını belirginleştirmeyi amaçlamaktadır. ARÇ

---

* Prof. Dr., İ.Ü. Çeviribilim Bölümü (Emekli), ARÇ Kurucusu
Retired Professor, Istanbul University TS Department, founder of ARÇ

** Prof. Dr., İ.Ü. Çeviribilim Bölümü Öğretim Üyesi, ARÇ üyesi
Professor, Istanbul University. TS Department, member of ARÇ

uluslararası yardımlaşma bağlamında acil durum ve afetlerde bir ülkeye yardıma gelen yabancı arama kurtarma ve yardım ekiplerine verilen sözlü çeviri hizmetlerini kapsamaktadır. Çalışma dünyada ve Türkiye’de TÇ tanımları ve bağlamları çerçevesinde ARÇ’ın yerini irdeledikten sonra 13. yılına giren ARÇ uygulamalarından elde edilen somut veriler yoluyla ARÇ’ın bir TÇ uygulaması olarak konumunu ve niteliğini sorgulayarak ARÇ’ın uluslararası acil durum ve afet yardımlaşması süreçleri bağlamında TÇ uygulamalarına getirmiş olabileceği farklılık ve yenilikleri değerlendirmeye çalışmaktadır.

Anahtar sözcükler: Toplum Çevirmenliği, Afette Rehber Çevirmenlik, acil durum ve afet yönetimi, uluslararası afet yardımlaşması, arama-kurtarma ve yardım hizmetleri, Van depremi

“Marla perişan bir halde kocasını arayan depremlerde turist olarak yanıma otururdu ve ‘Çevirmen yok mu? Çevirmen istiyorum!’ diye ağlamaya başladı, çok şanslıymış hemen yanında... ben oturuyordum ve onunla AKA görevlisi arasında çeviri yaptım. ... Görevli biraz şakacı bir tavır takınarak Marla’ya tam olarak müdahale edilmesi gerektiği gibi müdahale etmedi, bu durum Marla’nın daha da fenalaşmasına neden oldu ve onu yaralılar ve şoktakiler için ayrılan hastane bölgesine götürdüler. Burada çeviri işini Rana devraldı ve Marla’nın sakinleşmesinde çok önemli bir rol oynayıp ilk müdahaleyi yapan sağlık ekibini de yönlendirerek çoğu zaman onun sormayı unuttuğu soruları bizzat kendisi sorarak Marla’yı yatıştırdı. Bu olay herhangi bir çevirmenle, bir ARÇ arasındaki farkın ne denli keskin olduğunu bizzat gözlerimin önünde ortaya koyduğu için benim açımdan çok önemli bir deneyimdi.”

(Ebru Gültekin, 26.3.2003, 4. AKA tatbikatı kişisel raporu)

1. Giriş

Bu çalışma, Toplum Çevirmenliği (TÇ) adı verilen sözlü çeviri türüne Türkiye çıkışlı bir uygulama olarak eklenen Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ)¹ örneği üzerinden yeniden bakmayı ve bu bağlamda hem TÇ kavramını hem de bir alt alan olarak ARÇ’ın özgül farklarını belirginleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışmanın ilk bölümünde dünyada ve Türkiye’de kabul gören TÇ tanımlarına ve bağlamlarına bakılarak ARÇ’ın bu

¹ 1999 Marmara depreminden sonra afet müdahalesinde yabancı ekiplere çevirmenlik hizmeti için kurulan ARÇ hakkında geniş bilgi için bkz. Bulut-Kurultay 2001; Kahraman 2003.

kapsamdaki yeri ele alınacaktır. İkinci bölümde ise 13. yılına giren ARÇ'nin uygulamalarından elde edilen somut veriler/ örnekler yoluyla ARÇ'nin bir TÇ uygulaması olarak konumunun ve niteliğinin sorgulanmasına ve değerlendirilmesine çalışılacaktır. Üçüncü ve son bölümde ise ARÇ'nin uluslararası afet yardımlaşma süreçleri bağlamında TÇ uygulamalarına getirmiş olabileceği farklılık ve yenilikler değerlendirilecektir.

Türkiye'de kurulan ve 13 yıldır devam eden bir çevirmenlik organizasyonu olarak ARÇ'nin (bir TÇ türü olarak) kurgulanmasında öncelik Acil Durum ve Afet (ADvA) müdahalesi kapsamındaki çeviri hizmetleri olmuştur. Bununla birlikte ARÇ'nin afet yönetiminin bütünü bağlamında "risk azaltma" çalışmalarında da belli bir rolü olmuştur. Ancak konunun bu boyutu gönüllü bir faaliyet olmaya çok yatkın olmadığı için TÇ kavramı altında düşünmek zordur. ARÇ'ı bir TÇ alanı olarak değerlendirmek istediğimiz bu yazıda konunun bu boyutuna özel olarak verilmeyecektir. Ancak çevirinin farklı alanları arasına kesin sınırlar çekmek gerçekle uyumlu olmadığı gibi aynı ortamlarda farklı çeviri türleri (ör. afet müdahalesinin belli ortamlarında yazılı çeviri de yapılabilmektedir) bir arada var olabilmektedir. Bu nedenle bu sınırlamayı katı bir biçimde anlamadığımızı ve yeri geldiğinde diğer işlemlere de değineceğimizi belirtmek isteriz.

TÇ hizmetlerinin kapsamındaki genişleme ve bunun gereği olarak sözlü çeviri durumlarındaki çeşitlenme sözlü çeviri alanındaki bilimsel yaklaşımlara ve uygulamalara eleştirel olarak yeniden bakma ve bakış açısını güncelleme olanağını da beraberinde getirmektedir. ARÇ çalışmasının bir sözlü çeviri türü olarak TÇ'ne getirdiği yeni açılımlar ve özel olarak da afet yardımlaşmasında uluslararası iletişime olan katkısı bu yazıda örnek uygulamalar üzerinden somutlaştırılmaya ve temelleri bakımından sorgulanmaya çalışılacaktır. Bu yönüyle bu yazıda bugüne kadar ARÇ ile ilgili ve ARÇ üzerine yapılmış olan tanıtım ve araştırma amaçlı çalışmalardan farklı bir inceleme amaçlanmaktadır. (Bulut ve Kurultay 2001; Kurultay 2001; Bulut 2002; Bulut ve Kahraman 2003; Kahraman 2003; Doğan-Bulut-Kahraman 2005; Doğan 2008; Bıyıklı 2009; Doğan 2010a; Doğan 2010b; Bulut 2010; Doğan 2011; Doğan ve Kahraman 2011; Doğan 2012.)

Yöntem

Çalışmanın yöntemi, uygulamaların gözlemlenmesi ve betimlenmesinden elde edilen verilerin incelenmesi biçimindedir. Makalenin yazarları olarak ARÇ çalışmalarında başlangıcından beri yer alan kişiler olmamız ve ARÇ içi bilgi kaynaklarına (e-posta yazışmaları, raporlar, toplantı tutanakları, notlar, gelen yankılar) tam erişimimizin olması ve süreç içinde edindiğimiz gözlem ve değerlendirmelerden yararlanabilme olanağımız da bu incelemeyi desteklemektedir. İçeriden bakış olanağının öznel, çağrışımsal değerlendirmelere yol açma tehlikesinin farkında olarak konuya içeriden edinilmiş bilgi ve gözlemler aracılığıyla ama nesnel bir dış bakışla yaklaşılmaya çalışacağız. Bu çerçevede ARÇ uygulamalarının dökümüne ya da yararlarının anlatılmasına değil yapısındaki ve işleyişindeki özelliklere odaklanarak güncel durumunu anlamlandırmaya çalışacağız.

ARÇ'ın TÇ tanımına ve uygulamalarına katkısını ve etkisini incelerken, yukarıdaki bakış açısından hareketle, şu temel soruları sormaktayız:

ARÇ türü bir oluşum ADvA çevirisinde gerçekten gerekli miydi?
ARÇ sadece Türkiye'ye özgü bir gereksinimden mi doğdu?
ARÇ afet müdahalesinde işe yaradıysa bunun somut göstergeleri nelerdir?
ARÇ Türkiye'de afet müdahalesinin yapısında neleri değiştirdi/ değiştirebilir?

Çalışmanın akışı bu soruların tek tek başlıklar altında yanıtlanması biçiminde olmayacak, yukarıda belirtilen bölümlerinde içinde konuyu ele alırken yeri geldikçe bu sorulara geri dönecektir. Çalışmada TÇ ve ARÇ ile ilgili genel ve iç içe geçen bilgilerin verildiği ilk bölümde tanım ve çerçeve saptamalar öne çıkarken ikinci bölümde ARÇ uygulamalarına dayalı veri incelemesine, son bölümdeyse yine yukarıdaki soruların oluşturduğu çerçevede konuyu bütünleştirmek üzere genel bir değerlendirmeye yer verilecektir.

2. Toplum Hizmetlerinde Çeviri ve Afet Bağlamı

Çevirinin, doğası gereği, yazılı ya da sözlü bütün türleriyle ve bağlamlarıyla hizmetin verildiği dili konuşmadığı ya da o dilde üretilen metinleri okuyamadığı için “yoksun” ve bazen de koşulları gereği “mağdur” durumda

bulunan bireylere ve taraflara yönelik bir edim olduğunu söyleyebiliriz. Bu belirleme TÇ (daha açık adıyla ve kapsamıyla ‘toplum hizmetlerinin çevirisi’) için de genel olarak geçerlidir. Ancak TÇ’ni kendi içinde belirlemenin ve kapsamını tanımlamanın zorlukları vardır. Nitekim TÇ’nin öncelikle ardıl çeviri türünün bir alt alanı olduğu akla gelse de TÇ durumlarının çok yönlü çerçevesi böyle bir daraltmaya uygun değildir. Uç örnekler ve durumlar düşünüldüğünde sadece sözlü çevirinin bir alt alanı olduğunu söylemek bile gerçeği yansıtmayabilir². Çünkü TÇ’nin konferans ve toplantı gibi daha düzenli ve homojen, hatta steril, sözlü çeviri bağlamlarının tersine, kesinlemeye izin vermeyen ve yeni durumlarla genişlemeye açık bir yapısı vardır. TÇ en temel anlamda “toplum hizmeti alanında; polis merkezlerinde, göçmen bürolarında, sosyal hizmet merkezlerinde, sağlık ve psikiyatrik tedavi merkezlerinde, okullarda ve benzeri kurumlarda; yetkililerle halk arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla verilen sözlü çeviri hizmeti...” (1998: 33, RETS) olarak tanımlanabilir.

Toplum hizmetlerinin verilebilmesi için zorunlu görünen bu sözlü çeviri faaliyeti, dil ve ifade hakkı başta olmak üzere insan hakları açısından çeşitli yoksunluklar içinde bulunan bütün bireylere ve gruplara yöneliktir. Bu birey ve gruplar, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, engelliler, hastalar, yabancı ziyaretçi ve öğrenciler, dinsel, kültürel ve etnik azınlık grupları vb. olarak sıralanabilir. Bizim bağlamımızda bu kişilere afetzedeler de eklenmektedir. Bu durumdaki birey ve grupların, bir ülkede devlet/ kamu ya da ona destek olmak amacıyla ulusal ve uluslararası kökenli sivil kuruluşlar tarafından verilen başta hukuk, sağlık, eğitim olmak üzere bütün hizmetlerden yararlanabilmesi için gerek duyulan sözlü çeviri hizmetlerini TÇ kavramı altında toplayabiliriz. TÇ’nin temelde Mahkeme Çevirmenliği (Court Interpreting), Hastane Çevirmenliği (Healthcare Interpreting) ve İşaret Dili Çevirisi (Sign Language Interpreting) hizmetlerini kapsayacak şekilde kurumsallaşmasında Kanada ve Avustralya gibi nüfus oluşumu göçmenliğe dayanan ve bu nüfusun ihtiyaçlarıyla yüzleşerek eğitim çalışmalarını başlatan ülkeler ve İskandinav ülkeleri başı çekmektedir (bkz. Garcés-Valero 2010: 202-206;

² İlginç bir örnek olarak 2010 Haiti depreminden sonra yerel dil Haiti Kreyol dilini bilmeyen devlet ve yabancı ekiplere kurtarma çalışmalarında katkıda olarak ABD’de altı haftada enkazdan gelen 40.000 cep telefonu mesajını çevirerek yer tespitine destek veren gönüllü ekibin çevirileri sayılabilir (Munro 2010).

Wadensjö RETS 1998: 33-35 içinde). TÇ, araştırmalarda görüşme/ sorgu/ mülakat (dialogue) çevirisi, sosyal/ kültürel çeviri, ihtiyaç/durum gereği (ad hoc) çeviri, Toplum Hizmetleri Çevirisi (Public Service Interpreting/ PSI) olarak adlandırılabilir (adlandırma için bkz. Merlini-Favaron 2003: 206; Wadensjö RETS 1998: 33-35 içinde). İngiltere’de TÇ bağlamını ve eğitimini araştıran Ann Corsellis de (Batı’da) TÇ hizmetleriyle ilgili farkındalığın ve kabulün ancak göçmenler nedeniyle karşılına çıkan çeviri ve ikinci dil öğretme gereklilikleri yoluyla oluştuğunu söylemektedir (2007: 12). Bu da TÇ’nin baskın dili konuşamayan mağdur kitlenin ihtiyacı nedeniyle verilen bir sözlü çeviri hizmeti oluşuyla örtüşmektedir.

İçinde yaşadığımız dünyada toplum hizmetlerinin kapsamı hem sosyal sorumluluk hem de uluslararası dayanışma ve insan hakları düzenlemeleri bağlamında sürekli genişlemektedir. Yakın örnekler olarak 1990 ve 2003 Körfez Savaşı ve 2011’de Suriye’de iç çatışmaların yol açtığı zorunlu göç Türkiye için on binlerce mülteci ve yeni bir çeviri bağlamı demektir. Toplum hizmetlerinde mültecilerin konuştukları diller ile uluslararası yardım kuruluşlarının dahil olduğu ölçüde de temelde İngilizce üzerinden çeviri ihtiyacı yaratmışsa da bu ihtiyacı giderecek çalışmaların sistemli bir hizmet olarak planlandığı bilgisi yoktur³. İhtiyaç duyanlar için insan hakları bağlamında sağlanması beklenen bu hizmetler tek tek ülke hükümetlerinin ve ulusal yargı işleyişinin (ceza kanunlarının, sivil ve askeri muhakeme usullerinin, noterlik kanununun) parçası olarak ya da Birleşmiş Milletler (Mülteciler Yüksek Komiserliği) ve Avrupa Birliği (İnsan Hakları Konvansiyonu) gibi uluslararası kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla imzalanan çeşitli bağlayıcı bildirge ve anlaşma maddelerine göre yasa ve yönetmeliklerle uygulanmak durumundadır; finansal olarak da bu kurumlardan gelen ödenek ve fonlarla desteklenmeleri gerekmektedir (Türkiye’de Toplum Çevirmenliği için bkz. Diriker ve Gürçağlar 2004: 73-93). Toplum hizmetlerinin “yoksun” ya da “mağdur” taraflara ulaştırılması için verilen sözlü çeviri hizmetlerinin, yani TÇ uygulamalarının, kapsamı ihtiyaca bağlı olarak ortaya çıkan

³ Suriyeli mültecilere sağlanan çeviri ve dil hizmetlerinde en sistemli iki örnek olarak karşımıza çıkanlar: uluslararası bir kuruluşun haftada 5 gün Arapça-İngilizce çeviri yoluyla verdiği psikolojik danışma hizmeti (www.iktibasdergisi.com/news_php?id=16052, www.dunyabulteni.com) ve mülteciler için Türkçe dil kursu haberi (www.dunyahaber.com.tr; Erişim 19.4.2013); bu konuda kapsamlı bir sosyolojik değerlendirme için bkz. “1. Yılında Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Gerçeği” (www.ydh.com.tr Erişim 19.04.2013)

bütün hizmetlerin çevirilerinin betimlenmesi yoluyla genişledikçe sözlü çeviri araştırmalarının ve uygulamalarının da bu çeşitliliğe bağlı olarak güncellenerek yeni koşullara ayak uydurması gerekecektir.

TÇ uygulamaları sıklıkla sağlık/ tıp (hastaneler ve bütün sağlık kurumları) ve hukuk (mahkeme, tutukevi, polis, gümrük vb.) alanlarında söz konusu olmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, ortaya çıkan ihtiyaçlar nedeniyle neredeyse her gün genişleyen bu kapsama çatışma durumları (savaş, iç savaş, bombalama eylemleri) sonucu ve afetlere bağlı olarak saha çevirisi ve acil durumlar da eklenmiştir. Çatışmalarla ilgili saha çevirisi tanımını temel aldığımızda acil durum bağlamına doğal afetleri (deprem, sel, çığ, fırtına, yangın vb.) ve insan eliyle yaratılan felaketlerin kapsamını yangın, terör olayları, nükleer-kimyasal ve biyolojik tehditleri de ekleyerek genişletmek ve hizmet bekleyen “mağdur” bireyler tanımına “kazazede”, “deprezede”, “kurban” (victim) ifadelerini eklemek zor olmayacaktır. Bununla birlikte afet koşullarının gereklerini ve şu ana kadar bu alanda TÇ uygulamaları bakımından yaşanan gelişmeleri dikkate alarak özgül noktaların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada TÇ uygulamaları açısından odak alınan **afetlerde ve acil durumlarda verilen sözlü çeviri hizmetinin**, uluslararası afet yardımlaşması amacıyla afete maruz kalan ülkeye yardıma gelen yabancı ve uluslararası ekiplerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli bir hizmet olduğunu gösteren deneyimler ve bu yöndeki çalışmaların yarattığı (ve yaratabileceği) gelişmeler ele alınacaktır. Deprem kuşağında yer alan bir ülke olarak tarihi boyunca felaketlere yol açan depremlerle sarsılan Türkiye bu ihtiyaçla ilk olarak 1999 Marmara ve Bolu/Düzce depremlerinin ardından yabancı arama-kurtarma ekiplerinin yardıma gelmesiyle yüzleşmiştir. Afetlerde destek hizmet veren bir rehber çevirmenlik girişimi olarak ARÇ, 1999 depreminde afet müdahalesinin genelinde yaşanan kaosun, ihtiyaçtan dolayı verilmesi gereken sözlü çeviri hizmetlerine de yansıdığı görülmesi üzerine İstanbul Üniversitesi’nde bir grup çevirmen ve eğitmenin başlattığı öz eleştiri ve değerlendirme toplantıları sonucunda doğmuştur. İlk fikirlerin mayalanmasından sonra bir yapılanmaya doğru giden ve afet müdahalesini planlama ve hazırlık çalışmalarını kapsayan bu girişim, yapısını ve kimliğini üçlü bir işbirliğinden (devlet, üniversite ve sivil toplumun etkileşimi) almıştır. 13. yılına giren ARÇ’ı bu alana getirdiği deneyimler ve bu dene-

yimlerin sonuçları, afet alanında TÇ uygulaması olarak kendi karakteristiği ve olaylara müdahale kapasitesi bakımından sorunsallaştırarak belli bir tarihsel uzaklıktan ve eleştirel bir bakışla ele almak anlamlı görünmektedir.

ARÇ, kuruluşundan sonra 2006 yılında o güne kadarki çalışmaları genel olarak gözden geçirme amacıyla yapılan kapsamlı bir Çalıştay ile gücünü, durumunu ve nereye gittiğini sorgulamıştı.⁴ 2010 yılındaki 10. yıl değerlendirmesi de ARÇ gönüllüsü araştırmacılardan geldi (Doğan ve Kahraman 2011). ARÇ'ı bir Sivil Toplum Kuruluşu (STK) olarak değerlendiren bu çalışma, gönüllü yardım kuruluşlarının iç işleyişine ve toplumsal yapı içindeki yerlerine bakmaktadır. Biz de bu çalışmada konunun tamamlayıcı bir boyutunu, ARÇ bağlamında toplum hizmetlerinde sözlü çeviri olgusunu, sınırları ve toplumsal etkisi açısından incelenmeyi amaçlıyoruz.

3. Bir TÇ Uygulaması Olarak ARC

Türkiye’de 1999 Marmara ve Bolu/Düzce depremlerinin ardından “doğal” gibi görünen, ama aslında belli bir algılamaya ve koşullara bağlı bir gereksinim sonucu doğduğunu söyleyebileceğimiz ARÇ için bu süreci sorunsallaştırırken girişteki ilk iki soruyu kullanabiliriz:

ARÇ türü bir oluşum ADvA çevirisinde gerçekten gerekli miydi?
ARÇ sadece Türkiye’ye özgü bir gereksinimden mi doğdu?

3.1. Acil Durum ve Afet Çevirisi Bağlamında ARÇ

Yukarıda sözü edilen ihtiyacın çözümlenmesi ile başlarsak; bunun bir boyutunu, iletişimde gerek duyulan yabancı dil bilgisi oluşturmaktadır. Türkiye’deki afetlere müdahalede açıkça görülen bir boşluktan doğan bir başka STK grubu olarak AKUT gibi özel amaçlı bir arama kurtarma ekibinin üyeleri en az İngilizce gibi bir yabancı dili iyi düzeyde konuşabildiği için yabancı dil sorunu yaşamamakta ve Türkiye’de yabancı ekiplerle iletişim kurabilmektedir. AKUT gibi kuruluşların ARÇ’ın sunduğu ADvA çevirmenlik hizmetine ihtiyaç duymadıkları rahatlıkla söylenebilir. Ama örneğin,

⁴ Çalıştay, ARÇ’ın yönetim organı olan Görevlendirme Birimi üyelerinin katılımıyla 18-19 Mart 2006 tarihlerinde yapıldı.

AKUT İngilizcenin ya da AKUT üyelerinin bildikleri dillerin dışında bir dilin konuşulduğu bir ülkeye gitseydi ARÇ benzeri bir oluşuma ihtiyaç duyabilirdi. ARÇ sadece Türkiye'ye özgü bir gereksinimden doğmamış olabilir. Ancak uluslararası afet yardımlaşmasında genel olarak Batı'nın Doğu'ya ve Kuzey'in Güney'e yardıma gittiği (Türkiye'ye gelen ekiplerin İngilizce ya da başka Batı/Kuzey dillerini biliyor olması ancak yerli halkın bu dilleri ya bilmiyor ya da iletişim kuracak kadar kullanamıyor oluşu) düşünülürse AKUT gibi yapıların da ARÇ'a ihtiyaç duyabileceğini söyleyebiliriz⁵. Tabii sadece bu temelde gerekçelendirirsek ARÇ'ın temel özelliğini yabancı dil bilenleri afet koşulları için hazır tutmak olarak anlamış oluruz. Oysa ARÇ'ı çevirmenliğin kendine özgü gerekleri temelinde bir TÇ alanı olarak görürsek, ideal durumda AKUT gibi ekiplerin üyelerinin bildiği dillerde de çeviri kalitesini arttırmada ARÇ'ın işlev üstlenebilmesi gerekir. Mevcut gelişim süreci içinde ise ARÇ'ın böyle bir konumdan uzak olduğu açıkça görülmektedir. Peki, ARÇ'ın işlevi/etkisi yabancı dil bilen eleman desteği vermekle mi sınırlıdır? Her yurt dışı görev ekibi kendi içinde dil sorununu çözecek nitelikte eleman bulundursa daha mı mantıklı olur? Afetlerde hizmet veren bir çevirmen kültürlerarası aracılık açısından basit anlamda yerli halk ile yardıma gelen yabancılar arasındaki dil engelini ortadan kaldırmanın ötesinde bir işleve mi sahiptir? Genel olarak TÇ bağlamında ihtiyaç duyulan ardıl çeviri örneklerinde sergilenen aracılık işlevi ARÇ örneğiyle ne kadar benzeşir ya da ARÇ önceki örneklerden farklılaşmakta mıdır?

Bu noktada toplum hizmeti niteliğinde ağırlıklı olarak bir ardıl çeviri uygulaması olarak ARÇ'ın doğuş biçimini mercek altına almakta yarar vardır. ARÇ'ın oluşum sürecinde bir STK olarak Çeviri Derneği'nin de devreye girmiş olması ve kendi bünyesinde ARÇ Acil Durum Organizasyonu oluşturmuş olması, afetlere müdahale aşamasında ve sonrasında verilen çeviri hizmetlerinin toplum için verilen bir hizmet türü olmasıyla uyumludur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, TÇ tanımına getirilmesi gereken fark, daha doğrusu tanımı özgülleştirme gereği, ARÇ'ın çalışmalarında yer alacak kişilerin çevirmenlik profili açısından nasıl konumlanacağıyla ilgilidir. Burada sadece ihtiyacı ve iletişimde kaliteyi düşünerek peşinen, normatif tanımlar getirmek uygun olmaz, zira ARÇ'ın fiziksel varlığını da TÇ hizmeti

⁵ Aynı ülkede yaşayan ve genellikle yaşam koşulları nedeniyle yoksul, afetlere açık ve mağdur konuma düşen etnik azınlıklar ve ülke içi alt kültürlerin dilleri de ARÇ çalışmaları kapsamında dikkate alınması gereken ihtiyaçlardır. Türkiye'de bu açıdan aklımıza hemen Kürtçe gelecektir.

verilen başka birçok alanda olduğu gibi esnek düşünmek gerekecektir, hatta bu bakımdan bu uygulama alanında diğer TÇ alanlarına göre daha fazla belirsizlik ve çok yönlülük söz konusudur.

Bu TÇ türünün adlandırılmasında Türkçede “Afette Rehber Çevirmenlik” (ARÇ) kullanımıyla yola çıkılmıştı. ARÇ’ın ilişkileri, kavramsal oluşumu ve faaliyetleri geliştikçe bu adlandırma hem giderek somutluk hem de geniş biçimde içerik kazanmıştı. Bu kullanımın afetlerde ve acil durumlarda çevirmen ve rehber/aracı olarak arama-kurtarma ve yardım hizmetlerini kolaylaştırma anlamını taşıdığı görülmektedir (ör. enkaz başında arama ve kurtarma sırasında verilen çeviri hizmetinden yardım dağıtımına, arama-kurtarma ekiplerinin briefing ve acil durum ve kriz yönetimi yetkilileri ile görüşmelerine ve basının bilgilendirilmesine kadar) (Çalıştay Tutanağı, 2006). İlk belirlenen kullanım ARÇ kısaltmasıyla birlikte kolayca benimsenmiş ve zamanla yerleşiklik kazanmıştı. Ancak bu adın İngilizceye çevirisinde ve kapsamında çeviri işleminin doğası gereği sorun yaşandı. ARÇ İngilizcede önce “aid” (yardım) sözcüğünü anımsatan IAD kısaltmasının da etkisiyle ve cazibesıyla “Interpreters-in-Aid at Disasters” kullanımı ile karşılanmıştı. Sonraki yıllarda, ARÇ’la ilgili İngilizce çalışmalarda “Disaster Interpreting”, “Voluntary Relief Interpreting” ve “Emergency Interpreting” adları denendi. Sonunda kapsamı ve kavramsal denkliği açısından Türkiye’de Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) adını alan (eski adıyla Sivil Savunma Genel Müdürlüğü) kurumun adıyla da uyumlu olarak “Emergency and Disaster Interpreting” (Acil Durum ve Afet Çevirmenliği) kullanıldı⁶. ARÇ türü bir yapının benzerinin başka ülkelerde olmadığı da göz önünde tutularak Türkçe ARÇ kısaltması özel ad olarak ilk günden benimsenip işlevsel bulunduğu için yurt içi ve yurt dışı kullanımlarda hiç değişmeden kullanıldı.

ARÇ, uygulama koşulları dikkate alınarak, “saha hizmeti” tanımına giren arazi, kamp, askeri yerleşim, tatbikat alanı gibi uygulama alanlarında verilen çeviri hizmetleriyle benzer kısıtlamalara koşut olarak ve aynı esneklikle

⁶ Bu konuda hala bir grup kararına ihtiyaç vardır çünkü ARÇ’ın da üye olarak izlediği Birleşmiş Milletler Arama Kurtarma Danışma Grubunun (UN-INSARAG; International Search and Rescue Advisory Group) İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi’nin (OCHA; Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) Sanal Saha Operasyon Koordinasyon Merkezi (VOSOCC; Virtual On Site Operations Coordination Center www.vosocc.unocha.org) grubu tarafından kullanılan “Disaster and Relief Interpreting” (Afet ve Yardım Çevirisi) de düşünülebilir.

tanımlanabilir (krşl. Çatışma Bölgesi/ Saha Çevirisi Kılavuzu www.aiic.net/page/3853). Örneğin, daha önce acil durum olarak savaş bağlamında “savaş gözlemciliğinde” gözlemcilere eşlik amacıyla⁷ yapılan çevirinin saha tanımı olarak bildiğimiz “çatışma bölgesi” tanımının kapsamı “kaos ortamı, düzensizlik, kuralsızlık ve tehditler” açısından benzerlik gösteren “afet bölgesini” de kolaylıkla kapsayabilir. “Afet bölgesi”nde verilen rehber çevirmenlik hizmetinin alt uzamları enkaz başı, yardım dağıtılan alanlar, yönetim ofisleri, barınma alanları ve sosyal alanlar olarak tanımlanabilir.

Bu gibi etkenler planlamayı ve görev tanımını zorlaştırmaktadır. Bu konu çeviri edinci açısından da ilginçtir. Çeviri edincinin somut işlemler bağlamında dil, kültür ve konu bilgisinin ötesinde (dilsel/kültürel farklılıkları aşarak iletişimin yürütülmesinin gerektirdiği bilgi ve becerileri kapsayacak şekilde) neleri içerebileceği ve çeviri görevini üstlenenlerde bunların ne ölçüde aranması gerekeceği soruları karşımıza çıkmaktadır. Bunlar yanıtlanması zor ve kendi içinde çelişkili sorulardır. ARÇ’ın görev alanında karşılaşılabileceği çeviri işlerinin çeşitliliği, çalışma ortamlarının beklenmedik gelişmeleri, algılamada şartlanmışlıklar gibi etkenler düşünüldüğünde son derece zor bir çeviri hizmeti alanıyla karşı karşıya olduğumuz görülür. Buna afet durumunda yapılacak işlerin planlanmasındaki zorluk da eklenmektedir. Bu zorluğun yansımalarından biri çeviri ihtiyacını karşılamak için olay sonrası devreye giren ve çeviri konusunda yerel dili ve bir yabancı dili bilmenin ötesinde birikimi olmayan gönüllülerden kaçınılmaz olarak yararlanma durumudur. Bugüne kadar karşılaşılan örnekler ve afet hazırlığındaki gelişmeler bunu göstermekte ve ARÇ kendi deneyimlerinden hareketle ulusal düzeyde bir afet durumunda (örneğin beklenen büyük İstanbul depreminde) çeviri işlerini yapanların büyük kısmının olay sonrası devreye giren hazırlıksız gönüllüler olacağını varsaymaktadır (ARÇ Çalıştayı Tutanağı, 2011). Van depremi gibi müdahale kapsamı küçük bir olayda bile sahada ARÇ operasyonunda görev yapan 15 kişiden 6’sının bölgeden katılan (ad hoc) gönüllü olması bu varsayımı desteklemektedir (ARÇ Van Depremi Çalışmaları 7. Duyuru, 2011)⁸. Bölgeyi ve bölgedeki toplumsal

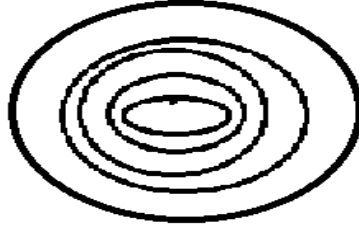
⁷ 2012 yılında kaybettiğimiz sözlü çeviribilimci Miriam Shlesinger’ı ARÇ araştırmalarının başlangıcında çatışma ve acil durum bağlamları ile ilgili durum örnekleri konusunda bize yol gösterdiği için teşekkürle anmak isteriz.

⁸ Van depremi için açtığımız “Görev Durum Çizelgesi”nde toplam 57 kişi yer aldı. 13 kişi Van depremi vesilesiyle ilk kez ARÇ’la bağlantı kurdu. Bunlardan bazıları Van’dan yardım çalışmalarına katılıp ARÇ grubuna ve sistemine dahil olanlardı. Deprem bölgesinde 28 kişi sahada görev

yapıyı ve bölgenin dilini bilen kişilere duyulan ihtiyaç özellikle bu 6 kişinin katılımı sayesinde iyi karşılanabilmiştir.

Bu çerçeve, ARÇ organizasyonunun koordinasyon rolünün, eğitilmiş/de-neyimli ARÇ'ların müdahaleye olay sonrası katılan deneyimsiz gönüllülere "koçluk" yapma işlevinin, bütünleşik (entegre) bir yapı olarak ARÇ'ın sorun çözümedeki işlerliğinin önemini göstermektedir. Kısacası, ARÇ bu durumda profesyonel çevirmenlik edimiyle sadece dil bilen destekçi arasındaki farkı kapatma göreviyle karşı karşıya kalmıştır. Yapılan çeviriler bireysel edimler olmaktan çıkıp sistemli bir işleyişin ürünü durumuna gelmekte ve bilgi teknolojilerinin temel alındığı özel uzmanlık alanı çevirileriyle benzerlik göstermeye başlamaktadır. ARÇ'ın bu özgül durumu ile ilgili gözlem ve incelemelerimiz tıpkı ARÇ gibi ihtiyaçtan ortaya çıkan başka TÇ uygulamalarının sistemli işleyişi için de model olarak katkıda bulunabilir. Bu modele göre ARÇ Merkez ile ARÇ Saha bilgi paylaşımı yoluyla afet bölgesindeki müdahalenin ya da lojistik hizmetlerinin sağlanmasında çevirinin aracılık etmesini sağlar⁹.

Yukarıdaki sistemsel tasarım nedeniyle ARÇ'ın insan kaynağı farklı düzeylerde hazırlıkları kapsayacak biçimde 5 halka olarak düşünülmüştür:

alabileceğini bildirdi. Fiilen deprem bölgesinde 15 kişi görev aldı. Bunlardan 9 kişi eğitilmiş ve deneyimli ARÇ elemanıydı. Ayrıca 24 Ekim günü Ankara'da da bir saha çalışması yapıldı. Ankara'ya donanımlarıyla gelen İspanyol ekibe verilen iletişim desteği de öncü bir çalışmaydı.

⁹ Van depreminde görev yerindeki çeviri ihtiyacının belirlenmesinde ARÇ Merkez ile ARÇ Saha Koordinasyonu birbirini tamamlamıştır: Erzurum ilinin lojistik merkez olacağı bilgisi Merkez'den Saha Koordinatörüne iletilmiş; Saha Koordinatörü, Van AFAD yetkilisiyle ve Erzurum'daki lojistik ekibiyle temaslarda bu bilgiyi kullanarak insan kaynağı yönlendirmesine katkıda bulunmuş; aynı bilgi sonucunda Van'a gitmek üzere harekete geçen koordinasyon kapasitesine sahip bir ARÇ üyesi karar değişikliği ile Erzurum'a gönderilmiştir. Ebru Gültekin'in girişte alıntılanan tatbikat raporundaki bireysel ve samimi gözlemleri de aynı işleyişin özlü bir ifadesidir.

1. Temel eğitim almış ve geliştirici çalışmalara katılmış olanlar (Çekirdek Halka)
2. Sadece Temel Eğitim almış olanlar (İkinci Halka)
3. 1 günlük Gönüllüler Semineri'ne katılmış olanlar (Ara Halka)
4. ARÇ organizasyon ve bilgi çevrimine girmiş olanlar (Ara Halka)
5. Olay sonrası ARÇ organizasyonuna dahil olan “olay bağlantılı gönüllüler” (Son Halka)

Şema: ARÇ İnsan Kaynakları

ARÇ’ın ADvA çevirmenliği olarak, iletişim ihtiyacını ileri düzeyde karşılaması, ama aynı zamanda çevirmenlik birikimi olmayan gönüllülere açık bir yapı olarak iletişimi yönetebilmesi farklı düzeylerin entegre (bütünleşik) bir biçimde işlemlerini gerekli kılıyor.

Bu nokta çevirinin doğasına işaret eden görüşlerle doğrudan ilişkilendirilebilir. Çeviribilimci Antony Pym’e göre çevirmen kültürlerarası aracı konumunda hizmet verdiği için çeviri durumlarında karşısına çıkan “normları ve yöntemleri de aynı özgül zaman ve uzamı paylaşmaktan doğan kültürlerarası uzam içinde değerlendirmemiz gerekir” (1998: 190). Pym, bu kültürlerarası konumun getirdiği her yere ve tarafa ait olma zorunluluğunun çevirmen davranışının sistemli, düzenli bir davranış dizgesi olarak tanımlanmasını güçleştirdiğini de söylemektedir (“intercultures” tartışması için bkz. 1998:177-199). Çevirmen çeviri ediminin doğası gereği işlevsel bir duruşa sahiptir. Profesyonel ya da amatör hangi statüde olursa olsun, talep edilen hizmetin amacına uygun olarak iletileri alıcı kitleye aktarırken düz anlamsal değil işlevsel düşünmek durumundadır. Sözlü çevirmen de karşısındaki kişiye kendi kültüründen/yerelden etkilenmeden kültürler arası ve üstü bir zeminde hizmet verir. TÇ bağlamında kültürden kültüre değişmeyen genel insani değerleri öne çıkararak bu kültürler arası ve üstü duruşu korumak daha da önemli kazanır.

Afet çevirmenininin duruşunu belirleyen davranış kodları buyrukçu değil, birleştirici ve bütünleyici olduğu ölçüde esnek yapıda olmak ve farklı durumlarda farklı işlevlere karşılık gelmek zorundadır. Burada toplumbilimin “norm”, “birey”, “ben” ve “öteki” kavramları kadar “grup”, “toplumsal

sorumluluk”, “insani değerler”, “insanlığın ortak değerleri”, “işbirliği” ve “etkileşim” gibi kavramlarından da destek almak gerekecektir. ARÇ’ın oluşturduğu “Etik İlkeler” metni bu anlayışı yansıtmaktadır (bkz. Bulut ve Kurultay 2001; Kurultay ve Bulut 2010). Bu ilkeler saha ve çatışma durumlarında güvenlik, öncelikler ve sorumluluğun sınırları açısından FIT (Uluslararası Çeviri Federasyonu), AIIC (Uluslararası Konferans Çevirmenleri Derneği) ve Red-T tarafından hazırlanan “Çatışma Bölgelerinde Yazılı/ Sözlü Çevirmen Saha Kılavuzu” ile benzerlik göstermektedir (www.aiic.net/page/3853)¹⁰.

3.2 ARÇ’ın Fiili Görevleri: Deneyimler ve Etkileri

Deprem gibi bir afette ARÇ gibi bir yapılanma olmadan da Uluslararası Afet Yardımlaşması (UAY) ve Afet Yönetimine (AY) ilişkin bilginin diller arası ve farklı toplumlarda taraflar arası akışı sağlanabilirdi. Nitekim 1999 depreminden önce Türkiye’de böyle bir girişim ve yapılanma yoktu. Japonya’daki bazı girişimler dışında halen dünya çapında başka bir yerde de oluşmuş görünmüyor. ARÇ’ın bugüne kadar altyapı ve hizmet üretimi olarak yapabildiklerini ve yapamadıklarını bu çerçevede sorgulayabiliriz. Burada iki temel saptama yapılabilir:

1. ARÇ şu ana kadar afet müdahalesine (acil durumda ilk müdahaleye) ancak bir kez fiilen ve etkin biçimde dahil olabilmıştır (2011 Van depremi). Daha önce yaşanan olaylarda büyük ölçüde pro-aktif tutumumuza dayanan diğer girişimlerimizin teyakkuz düzeyinde kalması önemli bir veri olarak değerlendirilmelidir. Bu durumun

¹⁰ “Çatışma/savaş bölgelerinde görev alan (yazılı/ sözlü) çevirmenler genellikle profesyonel olmayan kişilerdir ancak iletişimde çok önemli bir rol üstlenirler. Yüksek risk içeren bölgelerde çalışırken hem çatışma sırasında hem de sonrasında son derece hassas ve korunma gerektiren bir konumdadırlar. Bu bölgelerde çeviri hizmetinden yararlananlar bu hizmeti veren çevirmenlere karşı sorumlulukları olduğunu ve onların güvenliğini sürekli sağlamak zorunda olduklarını unutmamalıdır. Çevirmenler de kendi güvenlikleri ve konumları açısından, aynı şekilde, yaptıkları iş standartlarını ve etiğini gözetmeli ve haklarının farkında olmalıdırlar.” (Conflict Zone Field Guide for Civilian Translators/Intepreters and Users of Their Sevices/Version 3/2012, FIT, AIIC, Red T; çevirisi www.ceviriderneği.org/arc);“1.ARÇ gönüllü bir oluşumdur. Amacı afet durumlarında bir hareket planı çerçevesinde yabancı kurtarma ekiplerine rehber çevirmenlik hizmeti vermektir; 11. Her ARÇ kendi fiziksel ve psikolojik sağlığını öncelikli olarak korumakla yükümlüdür. Kurtarma ekiplerine sağlıklı bir biçimde rehber çevirmenlik hizmeti verebilmek için önce bireysel sağlık ve güvenlik gözetilmeli ve bu konuda profesyonel bir yaklaşım sergilenmelidir” (ARÇ Etik İlkeleri,www.afetterehbercevirmen.org)

nedenleri arasında ihtiyacın yeterince algılanmaması olabileceği gibi, ARÇ'nin kurumsal ilişkilerinin yeterince etkili olmaması, rolünün belirginleşmemesi de nedenler arasında düşünülebilir.

2. ARÇ'nin afet müdahalesinde somut katkıları ve afet döngüsünün hazırlık ve iyileştirme dönemlerinde risk azaltmaya dönük yazılı ve sözlü çeviri hizmetleri ve sınırlı sayıda da olsa (2011 Japonya depremi) acil duruma eşlik eden ulusal ve uluslararası bilgilendirme çevirileri olmuştur. Bu çeviri hizmeti Türkiye'de teyakkuzdaki yardım kuruluşlarının UAY bilgi akışı içinde uzmanca bilgilendirilmesi ve dezenformasyonun engellenmesi gibi bir fayda sağlamıştır.

UAY da son yıllarda hızlı bir gelişme göstermiş ve özellikle 2000'li yıllardan beri Birleşmiş Milletler (BM) içindeki ilgili yapılar işlerlik kazanmıştır. ARÇ olarak 1999 depremlerinden sonra BM yapılarını eğitim programımıza aldığımızda sahada çalışanlar bu konuları henüz pek duymamışken izleyen yıllarda hem ulusal afet yönetimi yapısında hem de sahada giderek daha fazla öne çıkmaya başlamıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak çeviri işlerinin yapılandırılması yönündeki ihtiyacın da artacağı düşünülebilir. Genelde TÇ mesleki uygulama ve akademik araştırma alanları açısından da yeni olduğu için bu ihtiyaçların betimlenmesinde ucu açık bir gelişme içindeyiz.

ARÇ'nin gelişim sürecinde yıllar içinde afet müdahalesi kapsamında pasif görevden aktif göreve doğru ilerleyen bir çizgide iki temel görev kategorisi gözlenmiştir:

1. Afetlerde göreve hazır bekleme/ teyakkuz
2. Afetlerde aktif hazırlık ve görev alma

Afetlerde müdahale çalışmalarına aktif katılım kolay bulunan bir deneyim olmasa da, görev alma olasılığı bulunan olaylarda her teyakkuz süreci, görevlendirme, iş bölümü ve nöbet akışının arka planı açısından eşsiz bir simülasyondur. ARÇ'nin 12 yıllık deneyimi içinde bu bekleme durumları pasif bir bekleyişten ARÇ iletişim ve teyakkuz tatbikatlarına dönüştürülerek aktif katılımın en yüksek düzeyde sağlandığı durumlar olmuştur. Bu tür uygulamalar ARÇ içinde, her şeyden önce, gerçek durumların motivasyonu

ve gönüllülüğü arttırdığına iyi bir örnek ve kanıt olmuştur. Geçen 12 yıl içinde ARÇ grubunun genel e-posta iletişim platformuna ve Görevlendirme Grubu platformuna sayısız ulusal ve uluslararası afet haberi düşmüştür. Bunlara katılım aktif olarak gerçekleşme de her haber küçük çaplı bir tatbikat sayılmış, ulusal ve uluslararası afet yardımlaşması çevriminde teyakkuza geçilen durumlar hem simülasyon hem tatbikat olarak değer kazanmıştır. Aktif katıldığı afet sayısı az olsa da ARÇ bu teyakkuz fırsatlarını iyi değerlendiren bir grup olmuştur (Bkz. ARÇ Tatbikat Raporları). Bunlar aynı zamanda insan kaynağı ve eylem bilgisinin de sınanmasını ve zayıf yanların görülmesini sağlamıştır. Bu zayıf yanlar giderilemese bile kendi gücünü ve zayıflıklarını görmek, planlamada gerçekçi yaklaşımın ve verimli işbölümünün nasıl yapılabileceğini göstermesi bakımından somut sonuçlar vermiştir.

ARÇ şu anda İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde var olan birimleriyle faaliyet göstermektedir. Bu illere Çanakkale'deki hazırlıklar ile Van ve Erzurum'daki ilişkiler de dahil edilebilir. ARÇ'ın (kuruluş dinamikleri itibariyle çoğunlukla ARÇ eğitimi veren üniversitelerin öğrencisi/ mezunu olmak üzere) ağırlıklı olarak İngilizce, sonra Almanca ve az sayıda olmak üzere Fransızca, İspanyolca, Rusça, Yunanca ve başka dillerde Temel Eğitim¹¹ almış 120 gönüllüsü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bir günlük eğitim seminerlerine katılarak Çeviri Derneği'nin verdiği belgeyi almaya hak kazanmış 250 kişi; ARÇ gönüllüsü adayı yaklaşık 130 kişi ve form doldurarak ARÇ internet ağına üye olan yaklaşık 500 gönüllü vardır. (www.afetterehbercevirmen@yahoo.com). ARÇ beş temsilcisi yoluyla parola ile işletilen BM acil durum iletişim sistemi VOSOCC'a üyedir¹².

¹¹ ARÇ'ın Temel Eğitimi 90 saati kapsayan bir çalışmadır ve bu eğitimi alanlar ARÇ organizasyonunun da ana çekirdeğini oluşturmaktadır. Temel Eğitimi aldıktan sonra ek eğitimler, tatbikatlar, organizasyonda ve eğitimlerde aktif rol ve afetlerde görev almak gibi gelişme süreci söz konusudur. Temel Eğitimi alanların birçoğu da daha sonra pasifleşmekte ve afet koşullarına hazırlık durumları zayıflamakta olduğu için Temel Eğitimin daha verimli hale getirilmesi sorunu üzerinde düşünülmektedir. Nitekim Temel Eğitim süresini kısaltma ve eğitim sürecini modülerleştirme yönünde bir çalışma ARÇ Eğitim Komisyonu'nca yürütülmektedir.

¹² VOSOCC üyeliği ARÇ çalışmalarında iletişim ve bilgi takibini internet ağı içinde küresel düzeyde yürütmeyi sağlamaktadır. Van'da da bunun faydası görüldü ve afet bölgesine inceleme için gelen UNHCR ve OCHA yetkililerine Van'da çevirmenlik yapıldı. Yetkilileri havaalanında karşılayıp eşlik etmek üzere çevirmen talebi/ ricasının bilgisi ARÇ'a INSARAG grubu üzerinden iletildi (kaynak: ARÇ-GB ve INSARAG grubu üyesi Doğan Bıyıklı'nın e-posta metni)

ARÇ'ın iletişim etkinlikleri genel olarak acil durum görevi (göreve hazır bekleme, görev alma) ve normal zaman zaman etkinlikleri olarak ikiye ayrılabilir. Her gerçek olayda teyakkuz durumuna geçilmesi, görevle sonuçlanmasa bile bir görev tatbikatı değerindedir ve tatbikatlardan bazı bakımlardan daha yararlı ve etkilidir. Bunun dışındaki iletişim ve genel değerlendirme etkinlikleri arasında, tatbikatlar (ARÇ, İletişim Zinciri Tatbikatları, ulusal ve uluslararası deprem tatbikatları) sınav ve eğitimlerde çeviri ve iletişim katkısı, afet yönetimi alanında yazılı doküman çevirileri ve terimce çalışmaları sayılabilir.

3.3. ARÇ'ın İşleyişi ve İşlevselliği

Bu noktada girişteki üçüncü sorumuzu çerçeveye alarak örneklerle ARÇ'ın işlevini irdeleyelim ve bir TÇ alanı olarak uygulamada neler kazandırdığını somutlaştırmaya çalışalım.

ARÇ afet müdahalesinde işe yaradıysa bunun somut göstergeleri nelerdir?

Afete müdahalesinde hazırlık başta olmak üzere risk azaltmayı da kapsayan çalışmalarda ARÇ'a kamu ve sivil toplum çevrelerinden sıklıkla çeviri işi desteği isteği geliyor. Bu işlerin bir kısmı yazılı çeviri olabilmektedir. Özellikle yazılı çevirilerde ARÇ'ın genel birikimini yansıtacak, bu anlamda ARÇ'ın elinden çıkacak çevirilerin güvenilirliği konusunda eksiksiz işleyen bir kalite sisteminden söz edilemese de ARÇ'ın varlığı bu alandaki çeviriler için de güçlü bir altyapı sunmaktadır. Bu alandaki çevirilerin ARÇ'a veya oluşturulabilecek benzeri yapılara yönelmemesinin temel nedeninin, afet alanında yapılacak çevirilere uygun bir örgütlenme ihtiyacının yeterince algılanmıyor olmasından kaynaklandığı düşüncesindeyiz (Van deneyimi örneği de açıklandığı üzere bunu göstermektedir)¹³.

¹³ Ör. 2000 yılında AKUT'a eğitim için gereken bir Çığ Kılavuz Kitabı ve TRAC'a bir Telsiz İletişim Kılavuzu ARÇ gönüllüleri tarafından ekip çalışması ile çevrilmiş de ARÇ'ın başka STK ve kamu kurumlarına verdiği yazılı çeviri desteği kendi isteği doğrultusunda kısa kılavuz ve eğitim metinlerinin çevirisi ile kısıtlı olmuştur. Bir işbirliği örneği olarak (bkz. Kaynakça Doğan; Bıyıklı) Hacettepe Üniversitesi Afet Araştırma ve Uygulama Merkezi (HAMER) verilebilir. HAMER 2008 yılında kurulan "Emergency Management and Disaster Medicine Academy" (EMDM) üyesidir (<http://www.emdmacademy.org/Members/>). ARÇ üyesi Aymil Doğan 2011 yılından itibaren HAMER Danışma Kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır.

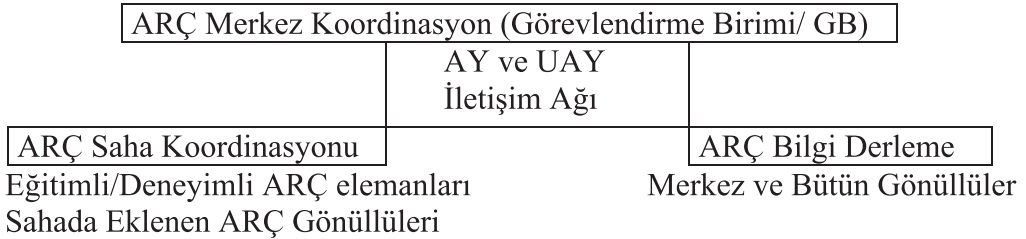
ARÇ gönüllü çalışan bir yapı olarak öncelikle ADvA çevirmenliğine yönelik olduğu için asıl gücü burada aranmalıdır. Ancak buradaki işleyiş de sorunsuz ve çok ileri düzeyde olmamıştır. Olaylar ve girişimler bu alandaki çevirmenlik faaliyetlerinin örgütlenmesinde bazı zayıflıkları ortaya çıkarmaktadır. 2011 Martında Japonya’da meydana gelen deprem ve ardından yaşanan tsunami felaketi ve nükleer afet, Japonya’nın Türkiye’ye uzaklığına rağmen sivil savunma başta olmak üzere çeşitli afet müdahale gruplarında teyakkuza geçme ihtiyacına yol açmıştır. İstanbul Sivil Savunma Müdürlüğü’nün çağrısı üzerine ARÇ grubunda yapılan duyuruya 4 cevap gelmiştir. Bölgeye gidebileceğini söyleyenlerin hazırlıkları farklı düzeydeydi. Yurt dışı görevlere gitme konusunda ARÇ’nin kapasitesinin sınırlı olduğu bu olayla test edilmiş oldu. Benzer bir durum yine uzak bir coğrafyada çok büyük yıkımlara ve ölümlere yol açan Haiti depreminde de söz konusu olmuştur.

ARÇ’ın bu gibi olaylarda bile görev alabilir durumda olduğunun görülmesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir, ancak bu kadar geniş hazırlık çalışmalarına dayanan bir gruptan çok daha yüksek düzeyde bir mobilizasyon beklenir. Daha geniş bir mobilizasyon durumunda ise uygun nitelikte kişileri (ilgili diller, eğitim ve deneyim düzeyi açısından), ikili ekip çalışması sistemine göre (“pair”, “body”) ve yedeklemeli olarak organize etmek gerekir. Bu tür görev çağrılarına yanıt verirken ve görevlendirme yaparken çevirinin gerektirdiği iletişim ortamında gerekli yetkinlik düzeyini sağlama koşulunu göz önüne almak ARÇ’ın yaratacağı farklılık bakımından belirleyici bir etkidir. Buradan çıkarılması gereken sonuç, ARÇ çalışmalarının gönüllülük ayağının uzman çevirmenlik ayağıyla daha güçlü desteklenmesi gerektiğidir. Bu açıdan bakıldığında çeviri ile ilgili meslek çevrelerinin bu çalışmaya yeterince ilgisinin çekilememesi, üstesinden gelinmesi gereken bir sorun olarak önümüzde durmaktadır.

ARÇ 2000 yılından beri farklı olaylarda, farklı düzeylerde ve biçimlerde harekete geçmiş, bu çerçevede hem deneyim kazanmış hem de ilişkilerini geliştirmiştir. Bu olayların hepsini tek tek listelemek ve her birini ayrı ayrı incelemek niyetinde değiliz. Ama tümünü göz önünde tutarak ve belli örneklerle başvurarak gözlemlerde bulunmayı, veriler oluşturmayı ve değerlendirme için altyapı sağlamayı amaçlıyoruz. ARÇ’ın dışa dönük çalışmaları kapsamında öne çıkan önemli örnekleri sıralamak istendiğinde uzunca bir

liste çıkmaktadır. Ancak kapsamlı ve hazırlık amaçlarına uygun bir çalışma ilk kez 2011 yılında Van'daki depremle gerçekleşmiştir. Van depreminden önce birçok olayda teyakkuz uygulaması yaşanmış, bazı yurtdışı olaylara (2009'da Yunanistan'daki büyük çaplı orman yangını, 2010'da Pakistan sel felaketi, 2011'de İzmir'e gelen Libya yaralıları gemisi vd.), az sayıda ARÇ üyesi dahil olmuş; ARÇ Türkiye'de daha çok eğitim ve sınav amaçlı çalışmalarda gönüllü destek/hizmet vermiştir. BM'e bağlı arama kurtarma danışma organizasyonu INSARAG'ın ABD'de Türkiye'den arama kurtarma ekiplerine yönelik sınavda ARÇ'tan bir çevirmenin hazır bulunması ARÇ'ın işlevini yansıtan önemli örneklerden biridir. Bu gibi örneklerde ARÇ'ın birikimini ve vizyonunu tam olarak yansıtmak kolay olmasa da en azından somut bir katkı ve ARÇ oluşumu sayesinde nelerin olası farklı (daha iyi) yapılabileceğini gözleme fırsatı olarak önemlidir¹⁴.

Bugüne kadarki örneklere bakarak geçerli olduğunu düşündüğümüz ARÇ yapısının işleyiş şeması aşağıdaki gibidir:

Şema: ARÇ Yapısının İşleyişi

¹⁴ Örneğin ARÇ Görevlendirme Birimi üyelerinden Rana Kahraman raporunda şöyle demektedir (6.12.2011): “Sivil Savunma’ya “role-play” noktasında AFAD destek verdi. AFAD çevirmeni olarak da ben depremin olduğu şehrin Belediye Başkanı olarak görevlendirildim ve diğer AFAD ekibi ile birlikte önce gelen Sivil Savunma birliğinin bilgilendirme toplantısında diğer belediye başkanı, havaalanı sorumlusu ve devlet başkanı eşliğinde İngilizce ve Türkçe briefing verdik. Bilgilendirme resmi düzeyde kalıp harita başında yapılmadığı için eksiklik olarak değerlendirildi...” Bu eksikliğin bir “sınıfta kalma” durumu olmadığı ve Türkiye’de arama-kurtarma alanındaki potansiyeli doğru yansıtmadığı söylenebilir. Aynı durum için Turgay Kurultay’ın e-posta metni olarak değerlendirmesi ise şöyledir: “ARÇ olarak uluslararası standartların neyi içerdiğini ve başarılı hazırlık çalışmalarına rağmen aksamları engellemekte nerede zorlandığımızı değerlendirme şansımız vardır ama elbette kültürler arasılık anlamında...”

4. “Çadır Örneği” (Van Depremi 2011)

Durum Özeti: Öncelikle Van depremini bir afet durumu örneği olarak kısaca tanımlayalım. Depremin büyüklüğü ve derinliği konusunda ilk aşamada farklı veriler gelmiş, 7.2 büyüklük ve 20 km. derinlikte olduğu, merkez üssünün Van merkezine ve Erciş ilçesine uzak olmadığı gün içinde belirginleşmiştir (Yerbilimleri 2011). ARÇ yönetimi kendi içinde bu verilere bakarak arama kurtarma konusunda yurt dışı yardıma ihtiyaç duyulmayacağı, ama lojistik ve sağlık yardımı konusunda ilerleyen günlerde yurt dışı yardım gelebileceği değerlendirmesi yaptı ve ARÇ grubu olarak aynı gün teyakkuza geçildi; hem ulusal yetkililerle hem de uluslararası olası yardım kuruluşlarıyla bazı bağlantılar kuruldu. Olası öncelikli yardım kaynağı olarak Kızıllaç ve Kızılay düşünüldüğü için Türk Kızılay’ıyla da yakın bağlantıya geçildi. İlerleyen 3 gün içinde ARÇ’a yönelik somut bir talep gelmemesine rağmen, ihtiyaç oluşması durumunda yeterince hazırlıklı olmak amacıyla iki eğitilmiş ARÇ üyesinin Van’a giderek orada Afet ve Acil Durum Merkezi’yle (Van AFAD) temas kurması ve altyapı oluşturmasına karar verildi. Tüm diğer gelişmeler bu kararla beraber şekillendi. Bu karar verilmeseydi, açıkça söyleyebiliriz ki ARÇ’ın Van’da fiili görev yapması gündeme gelmeyecekti.

AY ve UAY Çerçevesi: Bu örnekte AY ve UAY açısından kritik bir nokta bulunmaktaydı. Dışişleri Bakanlığı’nın uluslararası yardım çağrısını sınırlı sayıda ülkeye sadece yardım malzemesi için yaptığında, yetkililerde oluşan kanaate göre, sadece malzeme gelecek, ekip gelmeyecekti. ARÇ tarafından bu kanaatin isabetli olmadığı değerlendirildi ve bu düşünce ilgili yerlere aktarıldı. ARÇ öngörülerinde hem uluslararası insani yardımın işleyiş mantığını hem de uluslararası iletişimin zorluklarını dikkate almıştı. Ancak ulusal yetkililer (deneyimsizlik veya bilgisizlikten çok) kendi planlama yaklaşımlarından ve otorite konumlarına atfettikleri değerden dolayı iletişim boyutunu yeterince dikkate almış değillerdi. Oysa iki öncü ARÇ üyesinin afet bölgesine vardığı gün Van AFAD’da ARÇ’ın verebileceği desteğin çok önemsendiği ve geniş çalışma olanağı sunulduğu görüldü. Bunun bir nedeni yurt dışı yardım çağrısı yapılmadan bazı yollardan Van’a gelmiş olan yabancı ekiple rin ve ön değerlendirme yapmayı amaçlayan STK ve başka kuruluş temsilcilerinin o sırada afet bölgesinde bulunması ya da gelecekleri bilgisinin bulunmasıydı. Bu bilgilerin bir kısmı, ARÇ’ın

uluslararası iletişim ağından edindikleri bilgiler olarak yazılı çeviri yoluyla bülten ve haber metinleri olarak yerel yetkililere aktarılmış durumdaydı. Bir başka neden de yabancı dil bilen kişilerin tedarikinin ve her olasılığa karşı ekipte hazır tutulmasının önemsenmesiydi.

Koşullar: Bölgenin siyasi özelliğinden kaynaklanan hassasiyet ve gerilimleri ARÇ'ın görev almasını daha önemli hale getirdi. ARÇ'ın özellikle Valilikler ve Ankara'daki AFAD merkezi tarafından biliniyor olması ve İstanbul Valiliği'yle işbirliği protokolünün bulunması ARÇ'a güven duyulmasını sağladı. Ancak devlet yetkililerinin güven duyması, ARÇ'ın bölgede iletişimi sağlıklı yürütmesi ve gerekli bağlantıları kurarken rahat hareket etmesi için yeterli değildi. Gönüllü bir STK olarak Van'da çalışma yürüten başka gönüllü STK'lar ve girişimlerle sivil temelde kurulan bağlantılar bölgede devlete güven duymayan çevrelerle de önyargısız ilişki kurulmasına katkıda bulundu. ARÇ devletin güven duyabileceği, ama devletin uzantısı olmayan, tarafsız konumunu özenle koruyan bir organizasyon olarak çok yönlü iletişimi sağlamada avantajlı bir durumdaydı. Bunun sonuçları birçok örnekte gözlemlenmişti.

İnceleme: Bu örneği tam da yukarıdaki çerçeve ve koşullar içinde ARÇ'ın işlevselliğini ortaya koyan somut bir durum olarak inceleyebiliriz. Yıkılan ve ağır hasarlı bina sayısı sınırlı olmakla birlikte depremin büyüklüğü, psikolojik etki nedeniyle halkın büyük çoğunluğu binalara giremiyordu. Çok ciddi bir barınma sorunu doğmuştu. Depremın Ekim sonunda olması nedeniyle Van'daki iklim koşulları da sorunu büyütüyordu. 1999 depreminden sonra deprem hazırlığı konusunda çok önemli bir değişim yaşayan Türkiye'nin afet yardım kaynakları genişti. Nitekim depremin ardından bölgeye çok sayıda (2 günde 20 bin) çadır sevk edilmişti (Kızılay 2011). Bu olağanüstü sayıya rağmen halkın çadır talebi karşılanamıyor, siyasi geçmişi olan gerilimin etkisiyle "devletin Kürt halkına reva gördüğü davranış" gibi ifadelerle protesto eylemleri başlamıştı (Demirtaş 2011). Hasar tespiti, güvenilir binalar, bölgede nüfusun geçici olarak seyreltilmesi gibi önlemler alınmayınca, halkın çadır talebi, özellikle de kendi evinin yanına kurmak üzere çadır talebindeki ısrarı devam edince müdahale sürecinde ciddi zorlanma yaşandı ve sosyal karışıklıklar gelişti. İşte bu noktada yabancı kuruluşların çadır yardımları özel bir önem kazandı. Devlet yetkilileri 'çadırları bize gönderin, biz çadır

kentlerde kullanacağız' tutumu içindeyken, yabancı yardım kuruluşları bu konuda isteksiz davranmaktaydılar. Siyasi temelli eleştirilerden de etkilenerek yardımı bizzat halka götürme arayışı içindeydiler.

ARÇ bu durumda hem ikili görüşmelerde çevirmenlik yaparak hem de taraflarla ayrı ayrı görüşmelerde bu yaklaşım farkından kaynaklanan anlaşmazlığı giderme, en azından azaltma, konusunda etkin bir tutum içinde oldu. Yetkililere dönük olarak, yabancı kuruluşların malzemelerin kullanımını konusundaki bilgilerinden dolayı sürece refakat etmelerinin önemini vurgulayan aktarımlar yapıldı. Yabancı kuruluşlara da, afet yönetiminin gerekleri, merkezi koordinasyonun önemi ve devletin harekete geçirdiği yardım potansiyeline ilişkin bilgi verilerek devletle işbirliğinin herkesin yararına olduğu aktarıldı.

Sonuç: Bu örnekte belirgin bir başarı sağlanmıştır. Buradaki iletişim durumu söylenen sözlerin karşılıklı aktarılmasıyla sınırlı değilse de ARÇ'nin görev sınırları içinde kalınmış ve "diplomatik arabuluculuk" rolü düzeyine geçilmemiştir. Alınan inisiyatif çeviri işinin ötesine geçen bir arabuluculuk sergilemek biçiminde olmamıştır. Arka plan bilgisi göz önünde tutularak "kolaylaştırıcılık" ve kısmen de "uluslar/kültürlerarası danışmanlık" rolleri üstlenilmiştir. Acil duruma müdahalede sağlanan başarıda bölgede görev yapan ARÇ elemanlarının bireysel iletişim yeteneklerinin yanı sıra ARÇ'nin bir yapı olarak düzenli işlemesi de kritik önemdeydi. Bu örnekte elde edilen olumlu sonuç, TÇ bağlamında ARÇ'nin görev tanımı, rol sınırları, inisiyatif kullanımının sınırları ve sistemli işleyiş gibi unsurlarının etkileşimine dayanmaktadır.

5. Genel Değerlendirme

Çalışmanın genel değerlendirmesini girişte sorduğumuz son soru çerçevesinde yapmak istiyoruz. Önceki bölümlerin sentezine dayanan bu bölümde eldeki örnek ve verilere dayanarak ARÇ'nin afet müdahalesine getirdiği somut değişiklikleri sorgulamaktayız.

ARÇ Türkiye'de afet müdahalesinin yapısında neleri değiştirdi/ değiştirebilir?

Sonuçlar

Sorunun ilk bölümüne yönelik olarak geçmişten bugüne kadarki zaman dilimine bakarak ilk iki sonuca yer vermekteyiz. Sorunun ikinci bölümüne yönelik olarak da ARÇ'ın TÇ bağlamında ADvA çevirilerine özgü zorlukları aşmadaki rolü ve bu alandaki çeviri işlerinin gelişimine olası katkısıyla ilgili bir sonuca yer vermekteyiz.

- Afet müdahalesi alanındaki aktörler arasında ARÇ'ın işlevsiz olduğunu düşünenler olabileceğini unutmadan yaşanan örneklerin başlangıçtaki bazı olumsuz görüşleri değiştirdiğini söyleyebiliriz (krşl. “afetr” mail grubundaki yazışmalar).

Açıklama: Baştan itibaren ARÇ'ın gerekliliğine inanan yetkililer ve birçok STK temsilcisinin varlığı ARÇ'ın kendine özgü işlevinin anlaşılmasını ve şeffaflaştığını göstermeye yeterli değildir. Nitekim genelde ARÇ'a hala yabancı dil bilen gönüllü insan kaynağının kolay yoldan sağlanması anlamında önem verildiği görülmektedir. Bu bağlamda, çevirinin karakteristiği (uzmanlaşma işi olduğu) gerçeğinin kavrandığını söyleyemeyiz. Bu nedenle eğitilmiş, deneyimli ve ARÇ organizasyonu çevrimi içinde hareket eden bir ARÇ üyesi yerine yabancı dili iyi olan herhangi birini yerleştirmenin yeterli olacağını düşünen yetkililerle karşılaşmak bizi şaşırtmamalıdır. Van depremi sırasında Erzurum Kriz Merkezi'nde yaşanan bir durum bunun uç bir örneği olmuştur. Bununla birlikte ARÇ'ı yakından tanıyan ve birlikte çalışma olanağı bulan ilgililerin (kamuda ve STK'larda) ARÇ'ın organizasyon yeteneğinin sürece olan katkısını algıladığını söylemek mümkündür¹⁵. Bu anlamda ARÇ gönüllüleri ile birlikte çalışanlarda, çevirinin kendine özgü işleyişini kavramasalar bile bunun sonuçları üzerinden, bir farklılığın geliştiğini söylemek de mümkün görünmektedir¹⁶.

¹⁵ Van örneğinde çevirmenliğin ayrı bakış ve davranış içeren bir iş olduğunun öbür paydaşlar tarafından algılandığı saptaması somutlaştırılmaya muhtaçtır. Bu saptama için ARÇ gönüllüleri ile çalışmış olan yetkililere uygulana herhangi bir anket çalışması yoktur ancak ARÇ gönüllülerinin tatbikat ve deprem sonrası raporlarından ilgili bölümlere gönderme yapılmaktadır (ARÇ Van Tutanak ve raporları)

¹⁶ TÇ araştırmalarında çevirmenle çalışma kılavuzu hazırlama ve çevirmen ile ilgili performans değerlendirme süreçleri giderek yaygınlaşmakta olup AB projeleri kapsamında yapılan çalışmalar (bkz. www.impli ; www.sos-vic) mahkemelerde ve polis merkezlerinde yapılan çevirilerde yetkili ve görevlilerin çevirmenle çalışma eğitimi almasının sonucu olumlu etkilediğini göstermektedir.

- ARÇ’ın kamu kurumlarında yarattığı farkındalığın doğrudan etkisi diyebileceğimiz bir gelişme İl AFAD’larda son 3 yılda çevirmen istihdamına başlanmış olmasıdır¹⁷.

Açıklama: Bu kurumlara eleman alınırken ARÇ’a da başvurulması, uygun nitelikte kişilerin kadroya başvuru için yönlendirilmesinin istenmesi, kurulan ilişkilerin doğal sonucu olmakla birlikte elemanın bu konuda altyapısının uygunluğuyla ilgili bir arayışın da yansımaları olsa gerektir.

- Hizmetleri çevirmenlik yeterliği olan eğitimli kişilerle sınırlarken aşırı sistematik bir planlamanın gerçekçi olmadığını da unutmamak gerekir. Bu durum ARÇ’ın yapılanmasında karşılık bulmuş ve uygulamada bunun olumlu sonuçları görülmüştür.

Açıklama: ADvA çevirilerinde özel bir zorluk olarak karşımıza çıkan dışarıdan gönüllülerin katılımı konusunda ARÇ içinde farklı görüşler ve tartışmalar devam etmekle birlikte ARÇ’ın bütünsel işleyişinin dışarıdan gönüllülerin katılımını ve performansını olumlu yönde etkilediği, ayrıca eğitimli ve sistemle bütünleşmiş/ entegre ARÇ üyelerinin de motivasyonunu (hazırbulunmuşluk düzeyini) ve performansını arttırdığı açıkça görülmektedir. Bu nokta çeviri işinin bireysel performansla sınırlı olmayıp bütünsel işleyle sorunların çözümü ve kalitenin yükseltilmesi anlamına gelmektedir. Günümüzde çevirinin birçok alanında bu yönde bir eğilim gözlenmektedir. Asıl soru TÇ alanında bu yöndeki bir gelişmenin ilk olarak ARÇ bağlamında belirleyici bir özellik kazanıp kazanmadığı idi. Eğer (verilerimiz doğrultusunda) öyleyse, bu hem ADvA çevirilerinin farkını gösteren bir özellik hem de başka TÇ alanlarında benzer işlev ve yapıların kurulması için esin kaynağı olarak okunabilir.

Bütün bu olumlu yansımalar ARÇ’ın yapı ve organizasyon olarak ileri düzeydeki sorunları çözdüğü anlamına gelmez. ARÇ’la ilgili çeşitli makalelerde ve çalışmalarda işaret edildiği üzere (Doğan, Bulut ve Kahraman 2004; Doğan 2010; Doğan ve Kahraman 2012) ARÇ gönüllü bir organizasyon olarak devamlılık ve derinlik sağlama konusunda zorluklar yaşamaktadır. Van operasyonundan sonra güçlenen özgüven duygusu ve sağlanan tanınırlık

¹⁷ Örnek olarak son yıllarda Yalova, Kocaeli ve Gaziantep illerinde kadrolu ADvA çevirmeni görevlendirilmiş olup çeviri eğitimi alan adaylar tercih edilmiştir. .

da beklenen atılımı yaratamamıştır. ARÇ’ın “işlevselliğinin” belirginleştiği bir dönemde organizasyon olarak varlığının güçlenememesinin tam da bu yeni durumdan kaynaklandığı düşünülebilir. Daha açık bir ifadeyle, “işlevsel” bir temelde devam etmesi gereken yeniden yapılanma ve sürdürülebilir verimlilik hamleleri maddi kaynak ve insan kaynağı sıkıntısı nedeniyle zor görünmektedir. ARÇ’ın bir organizasyon olarak bundan sonraki süreçte nasıl ve ne ölçüde rol oynayacağı bugün yalnızca ARÇ’a indirgeyerek sorduğumuz bir sorudur. Oysa ADvA çevirmenliği sözlü çeviride hem her dönem üzerinde yeniden düşünülmesi gereken hem de farklı olanak ve yaklaşımların geliştirilebileceği bir uygulama ve araştırma alanı olarak varlık gösterecektir. Bundan sonraki araştırmalara yön vermesini dilediğimiz soru, ARÇ’ın ilgili paydaşlarca kabul görmesinin TÇ uygulamalarının bütününde çevirmenlik mesleğinin kendine özgü gereklerinin kavrandığı anlamına gelip gelmediğidir.

KAYNAKÇA

ARÇ (2013) “ARÇ nedir?” Afette Rehber Çevirmenlik web sitesi, çevrimiçi: <http://www.ceviridernegi.org/arc/temel/arc-nedir.htm>, Erişim 14.4.2013

BIYIKLI, K. DOĞAN. 2009. “Afetlerde Çevirmenlik Hizmetleri” HAMER Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Yönetimi Semineri (yayınlanmamış sunum), 8-12 Haziran 2009 . Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

BULUT, Alev ve T. KURULTAY. 2001. “Interpreters-in-Aid-at Disasters (IAD): Community Interpreting in the Process of Disaster Management”, *The Translator (The Return to Ethics)* yay. haz. A. Pym. Volume 7/ Sayı 2, 2001, Manchester: St. Jerome Publishing, 251-263.

BULUT, Alev. 2002. “The Constraints That Manipulate Interpreting Services at Disasters”. *International Conference on Translation Studies in the New Millenium, Bildiri Kitabı* içinde 16-18 Ekim 2002. Bilkent Üniversitesi, Ankara.

BULUT, Alev ve R. Kahraman. 2003. “Voluntary Relief Interpreters as Agents of Intercultural Communication: Ethical Considerations” 10th Translation Targets Conference 11-13 Eylül 2003 Charles Üniversitesi, Prag.

BULUT, Alev (2010). “Afette Rehber Çevirmenlik”, Community Interpreting in Turkey, 22-23 Kasım 2010, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

CORSELLIS, Ann. (2008). *Public Service Interpreting*, UK: Palgrave Books.

DEMİRTAŞ, Selahattin (2011) Demirtaş: “Enkazın altında kalan devlet olmuştur”, Kaos GL, Çevrimiçi: <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=9877>, 25.10.2011, Erişim, 14.4.2013

DOĞAN, Aymil, A.BULUT, R. KAHRAMAN (2005). “Voluntary Relief Interpreting: Social Responsibility and Beyond”, University of Graz, Translation Sociology Seminar, 11-13 Mayıs 2005, Graz.

DOĞAN, Aymil (2008). “Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ): Toplum Çevirmenliğinde Yeni Bir Boyut” Uluslararası Çeviribilim Konferansı Bildirileri. 11-12 Mayıs 2006. Ankara:Bizim Büro, s. 353-377.

DOĞAN, Aymil. (2010a). “Afetlerde Çevirmenlik Hizmetleri” HAMER Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Sağlık Yönetimi Semineri (yayınlanmamış sunum), 10 Haziran 2010. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

DOĞAN, Aymil (2010b). “Türkiye’de Acil Durum ve Afet Çevirmenliği: Geçmişten Bugüne”, Community Interpreting in Turkey, (yayınlanmamış sunum) 22-23 Kasım 2010, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

DOĞAN, Aymil, R. KAHRAMAN (2011). “Emergency and Disaster Interpreting in Turkey: Ten Years of a Unique Endeavour”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi* Volume 28/ Sayı 2, Ankara: Bizim Büro Basımevi, s.61-77.

URL: <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/eng>

DOĞAN, Aymil. (2011). “Afetlerde Çevirmenlik Hizmetleri” HAMER Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Yönetimi Semineri (yayınlanmamış sunum), 10 Haziran 2011 Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

DOGAN, A. (2012). A Study on the Volunteers of Emergency and Disaster Interpreting Initiative (ARC) in Turkey. *Hacettepe University, Journal of Faculty of Letters*.

URL: <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/eng>

DOĞAN, Aymil. (2013). “Afetlerde Çevirmenlik Hizmetleri” HAMER Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Yönetimi Semineri (yayınlanmamış sunum), 14 Haziran 2013, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

GARCES-VALERO, Carmen. 2010. “The Difficult Task of Gathering Information on PSI and T” *Babel* 56/3, s. 199-218.

KAHRAMAN, Rana.(2003). Afette Rehber Çevirmenlik. İstanbul Üniversitesi, YL Tezi.

KIZILAY (2011) “Genel Başkan Akar’dan Van Depremi’ne İlişkin Açıklamalar” http://www.kizilay.org.tr/kurumsal/ghaber_yazdir.php?t=-Genel.Haberler-Genel.Baskan.Akar.dan.Van.Depremi.ne.Iliskin.Aciklamalar, Erişim 14.4.2013

KURULTAY, Turgay (2001) “Depreme Karşı Toplumsal Hazırlıkta Eylem Odaklı Bilgi”, Afet Yönetimi ve Toplum Semineri bildiris, Hacettepe Üniversitesi, Haziran 2001, Ankara.

KURULTAY, Turgay ve A. BULUT (2010) “Afette Rehber Çevirmenlik Örneğinde Toplum Çevirmeninin Sorumluluğu”. *Turgay Kurultay Bütün Çalışmaları* (der. Filiz Şan), İstanbul.

MERLINI, R. ve FAVARON R. (2003) “Community Interpreting: Re-conciliation Through Power Management”, *The Interpreter’s Newsletter*, Sayı: 12, s. 205-229, Trieste Üniversitesi, İtalya.

MUNRO, Robert. (2010). “Crowdsourced translation for emergency response in Haiti: the global collaboration of local knowledge”, Stanford University, ABD, Munro_AMTA.pdf.

OCHA (2011), “Situation Report No. 8, Turkey · Van Earthquake United Nations Office of the Resident Coordinator”, 31 October 2011, Çevrimiçi: <http://reliefweb.int/report/turkey/earthquake-situation-report-no-8>, Erişim 14.04.2013

PYM, Antony. (1998) *Method in Translation History*, Manchester: St. Jerome Pub.

TAHİR-GÜRÇAĞLAR, Şehnaz ve E.DİRİKER (2004). “Community

Interpreting in Turkey” H.Ü. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, Sayı 14, Bizim Büro Basımevi, Ankara s.73-93.

WADENSJÖ, Cecilia. (1998). “Community Intepreting”, *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* içinde (yay. haz. Mona Baker), Londra: Routledge s.33-35.

YERBİLİMLERİ (2011) Van Depremi 23 Ekim 2011, Çevrimiçi: <http://www.yerbilimleri.com/23-ekim-2011-van-depremi/>, Erişim 14.4.2013

YAKIN DOĞU HABER (2012) İsa Eren, “1. Yılında Türkiye’de Suriyeli Mülteci Gerçeği”, www.ydh.com.tr, Erişim 19.4.201

Tutanak, rapor ve yazışma kaynakçası (ARÇ Arşivi)

ARÇ Çalıştayı Tutanağı 1, 18-19 Mart 2006 (ARÇ’ın Durumu ve Geleceği)
ARÇ Çalıştayı Tutanağı 2, 13 Haziran 2009 (Eğitim Malzemesi ve Eğitimci Eğitimi)

ARÇ Çalıştayı Tutanağı 3, 26-27 Kasım 2011, (Van Operasyonunun Değerlendirilmesi)

ARÇ Tatbikat Raporu 1 2002, 4. AKA Ulusal Tatbikatı, 14.12.2002

ARÇ Tatbikat Raporu 2 2005, 1. AKA Uluslararası Tatbikatı, 27.2.2005

ARÇ Tatbikat Raporu, Nasip Tanyokuk, 2006 Ulusal Sivil Savunma tatbikatı, 26.11.2006

ARÇ Tatbikat Raporu, Ebru Gültekin, 2002 AKA 4. Tatbikatı kişisel raporu, 26.1.2003

ARÇ Van Depremi Çalışmaları 7. Duyuru, 13.11.2011

ARÇ Libya Yaralı Gemisi Operasyonu Raporları Duygu Aksu, Şükrü Kuzgun, 5.4.2011

INSARAG TURK USAR ICE Akreditasyon Sınavı Raporu, 11-14.7.2011